

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

כניסה בגדים אלימא ליה לר' יוסי. דאית ציה יותר מרחייה: דאמר שמואל האי ערבוביאה דישא. עפרורית שמתכנס לאדם בראשו שאינו רוחץ: **מסיא ליה לדי עוריא.** מנסמא את עיניו: **ערבוביאה דמאני.** שנושא בגדים שאינו רוחץ עד ששוררין הרבה: **לידי שעמומיסא.** שגשגון וו שעמומיסא קשה מכולן: **ערבוביאה דגופא.** זוהמא הבאה על צפרו של אדם מנחמת זעה שאינו רוחץ: **הוהרו ערבוביאה.** צנהו דפרשי: **ושלן סלמו סורה אלף בחבורה.** שאין אדם מתפלפל אלף ממון לימוד חזירו: **והוהרו צני ענייס.** שלא יהו קליס צענייס ללמדם מורה: **ומפני מה תלמידי חכמים אין מזויין כו.** שאין הדבר מזוי: **שלא יהו אומרים.** בני אדם תורה ירושה היא להם ואין אלו נוקקין ללמוד מורה: **שלא יתגדלו.** שלא יתגדלו שלא ינהגו שררה כשיראו שהן ואזכותם וצנייהם תלמידי חכמים. יתגדלו כמו הניחו לו אבותיו להסתדר בו (חולין דף טז): **מפני שהן מתגברין.** דודאי כל מי שהוא ת"ח וצנו ת"ח ודאי מתגבר: **דקרו לאינשי חמרי.** שאין נוהגין להן כבוד ומזוין אותן מפני תורה שבהם: **ולמה כמדבר מצני יושב.** ישיבה של ת"ח: **נשאלו לחכמים.** דכתיב מי האיש החכם לנביאים ומלאכי השרת דכתיב ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה: **שאין מצברין.** כשמשכימין לתלמוד מורה ותלמידי חכמים (י) בני תלמידי חכמים מתוך שהן זהירין לעסוק בתורה ורגילין בה אינן זהירין לצרך כספותמין לא מקיימא צרכתא [כדלמריין בצרכת התורה] נהיה אהמו ולא לאיניו מלומדי תורה: **ורדימוס בר' יוסי.** היינו ר' מנחם בר' יוסי דמיתקרי בנן של קדושים (פסחים קד): **טעמא לא ידענא.** דלמר ליתלמיה שאני יכול לעמוד על סוף דעתו: **אמר ליה דכתיב.** בני לוי ולכל חייטם: **אלימא חיה ממש.** שמתפרנסת משם: **והלא חיה כלל צהמה.** כדכתיב זאת המיה אשר תאכלו מכל הבהמה (ויקרא יח) והואיל דכתיב לצדמתם למה לי חייטם: **אלא לאו כניסה.** הוין חיותם ממש דכניסת בגדיהן היינו חיותם לא לא מצברין בגדיהן איכא זערא דחיותם היינו מני ערבוביאה דלמר לעיל: **אינעיא להו לרבי יוסי.** דלמר שלא ארץ של אהקשט אינס נדרי עינוי נפש ומשום נדרי עינוי נפש אינו מיפר: **מהו שיפר משום דברים שצניו לבינה.** שיהו מופרין לעצמו כדלמרן לעיל(א) אלא אין עינוי נפש מפר לבינה היינו קישוט כל הגוף בין קישוט מכשיתין בין קישוט דהעצרת שער צאותו מוקס דקישוט כל הגוף משמע: **לידכו דאמריסו.** דרחייה הוי עינוי נפש (ב) כו' אלא דברים שצניו לבינה דהא לא נדרה אלא מאותו מוקס: **מאי.** כלומר אהתי מיעיב לן אי מפר אי לא:

גוף כולו לא כל שכן אמרי אין כביסה אלימא לר' יוסי דאמר שמואל האי ערבוביאה דישא מתיא לדי עוריא ערבוביאה דמאני מתיא לדי שעמומיסא ערבוביאה דגופא מתיא לדי שיחני וכיבי שלחו מתם הזהרו בערבוביאה הזהרו בחבורה הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה שנאמר יזל מים (ז) מדליו שמהן תצא תורה ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן אמר רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא להם רב (ז) ששת בריה דרב אידי אומר כדי שלא יתגדלו על הצבור מר זוטרא אומר מפני שהן (ז) מתגברין על הצבור רב אשי אומר משום דקרו לאינשי חמרי רבינא אומר שאין מברכין בתורה תחלה (ז) דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ז) מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים (ז) ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב (ז) ויאמר ה' על עזבם את תורתו וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב (ז) שאין מברכין בתורה תחלה איסי בר יהודה לא אתא למתיבתא דר' יוסי תלתא יומי ואשכחיה רדימוס בר' יוסי א"ל מאי טעמא לא אתי מר לבי מדרשא דאבא הא תלתא יומין א"ל כי טעמיה דאבוך לא ידענא איכא איתאי א"ל לימא מר מאי קא"ל דלמא ידענא טעמיה א"ל הא דתניא ר' יוסי אומר כביסתן קודמין לחיי אחרים קרא מנלן א"ל דכתיב (ז) ומגרשיהם היוו לבהמתם וגו' מאי חיייתם אילימא חיה והלא חיה בכלל בהמה היא אלא מאי חיייתם חיותא ממש פשיטא אלא לאו כביסה דהא איכא צערא דערבוביאה: א"ר יוסי אין אלו נדרים עינוי נפש: איבעיא להו לר' יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה ת"ש א"ר יוסי אין אלו נדרים עינוי נפש אבל דברים שבינו לבינה הויין דלמא לדידהו קאמר להו לדידי אפי' דברים שבינו לבינה לא הויין לדידכו דאמריהו הויין נדרים עינוי נפש אודו לי דאין אלו נדרים עינוי נפש מאי רב אדא בר אהבה אומר מפר רב הונא אומר אין מפר שלא

גוף כולו לית צה זערי. רחיה דהויא ככוליה גופא לית צה זערי אלא לאו ודאי רחיה לר' יוסי הויא ניוול: **כניסה אלימא לר' יוסי.** מרחייה: **ערבוביאה דישא.** כשאינו מסרק ראשו תמיד ומתוך כך איכא ערבוביאה צרישא: **מסיא ליה לדי עוריא.** עינים שזוהמת הראש מכה מלאו עינוי: **דמאני מסיא לדי שעמומיסא.** כשיש צבגדיו ערבוביאה של זוהמא שאינו מכבשן תמיד ולושגן שהן מוזהמין ומצוין לדי שעמוס וממון לז: **ערבוביאה דגופא.** כשגופו מוזהם שאינו רוחץ תמיד מצוין לדי שיחנא וכיבי אצבעות המכאציות ולאלי יס רפואות אצל שעמוס קשה מהן. **אלמא כניסה אלימא מרחייה:** **הוהרו ערבוביאה.** כלומר הזהרו צתכבותא וצרחייה: **הוהרו צניסה.** ללמד מורה צבורה שהלממדיס מחלדיס זה את זה ואת הרב: **הוהרו צני ענייס.** להשתדל ללמדם מורה שממן תלם מורה שאין להם לאס מצנייהם ט"ח. **למה הרוב אינס בני תורה:** ירושה היא להם. לא ילמדו מורה מחלר שהם סומכים שירושה היא להם: **כדי שלא יתגדלו על הצבור.** שאם לא היתה מורה פוסקת מהם יגיס דעתם: **שאין מצברין כסופה חסלה.** תחילת עסקם בכל יום דיינו לעסוק בצדרי תורה והעבד זה ואשר צרכ: **ודבר זה נשאל לתלמידי ר' יוסי.** ולא פירשוהו מדכתי' ויאמר ה' על עזבם את תורתם מכלל לדיכא דידע נהדורי טעמא אלא קודשא צריך הוא צלחוד. ומנלמי צמגינת סתרים של ה"ר יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא צרכו צבורה תחילה אצדה הארץ דאם איתא על עזבם את תורתם כפסעטא משמע שעזבו לית הבורה ולא היו עוסקין לא כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פירשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו צבורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים מתמים על מה אצדה הארץ עד שפרשו הקב"ה צלמו שהו יודע מעמקי הלב שלא היו מצברין צבורה חסלה כלומר שלא היתה חסורה חסובה צענייהם כ"כ שיהא רחוי לצרך עליה שלא היו עוסקין צה לשמה ומתוך כך היו מזולתין צבכרתה והיינו לא הלכו צה כלומר כבונתה ולשמה. אלו דברי הרב חקסי ז"ל והם נאים כראוי לני חסאמר: **טעמא דאבוך לא ידענא.** דלמר כניסתן קודמת לחיי אחרים והא מסבירא ליתא ולהכי צעי קרא מנלן: **אלא לאו כניסה.** וקרי ליה חייטם: **ולענין הלכה קי"ל כרבנן דרחייה וקישוט נדרי עינוי נפש הם ומפר בין לעצמו בין לאחרים דיחיד ורצים הלכה כרבים ועוד דמיתלמא דשמואל משמיה לוי דלקמן כוותיהו שיעא כדפרש עה"ש ב"ד. וזע"ג דלמר רב הונא' כוליה פירקין ר' יוסי היא לן קי"ל כוותיה. אלא הרמב"ם ז"ל פסק מדרב הונא כרבי יוסי**

(א) גמי לחכמים ולנביאים ורמלאבי השרת ולא פירשוהו עד: (ב) שם אמר רב לומר שאין מצברין: (ג) רש"י ליה נחמה כמדבר מצני יושב י"ב לכאורה יראה שהיה גורם כך מלת יושב במקרא זה וכן מרגם יומן ב"ע לדיחא כמדבר מצני יושב י"ב כמדבר מצני יושב כמדבר מצני יושב שם הוה היה גורם מצני יושב אלא שעל נחמה כמדבר מצני יושב שם יושב כך כל א"י מדרשה שאין שם יושב וי"ל יושב של מ"ח דלילו כשבו של ע"ה לא היה לו לנבא והצרכו דמאי נפקא ליה מינה א"ס שם יושב ה"ס א"ל לא ואח"כ אמר הכתוב עוד דלם מצני שאין שם יושב אלא חף מצני עבר מ"ש קודם זה כי נחמו מצני א"ס עבר ולא מצני קול מקנה משוף השמים ועד בהמה מדו הלכו כ"ל לייב המפרש אצל המרגום לא ידענא לישבו: (ד) ר"ח שאין מצברין וכו' ותלמידי חכמים מתוך שהן מצני ומצות בני תלמידי חכמים לא ידענא: (ה) ר"ח לדידכו וכו' נפש אודו לי דאין אלו נדרים עינוי נפש אלו דברים:

תורה אור השלם

1. יזל מים מן קרן וירעו במים רבים וירם מאגן מלבו ותנשא מלבו: כמדבר כו ז מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ וקצתה בקודר מכלי עבר: רמיהו י"ב ע"ב 3. יאמר יי על עזבם את תורתו אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא יגדלו בה: רמיהו י"ב ט"ב 4. והיו ומגרשיהם ליה לבהמתם ולרבוש ולכל יתקם: כמדבר ג' ג

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה ערבוביאה. כשאנו מברך. קרי עינוי יוה פ"ב דבכרת דף יא ע"ב ד"ה ממתיק רחן וע"ק:

מוסף רש"י

דבר זה. על מה אבדה הארץ. נשאל לחכמים. מי האיש החכם. ולנביאים. אשר דבר פי ה' אליו (ב"מ פ"ג). שאין מברכין בתורה תחלה. שביה עוסקין צבורה לא היו מצברין לפניה קרא ימירא ואשר נתתי לפניהם קא דרש. בכרת אשר נתן לנו מורת אמת (ל"ב) אשר נתן לנו ומן ל"ב את תורתם. צ"ח שהיא לפניה של דברי מורה ויון דלא מצברין גליל דענייה שאינה מתה שחובה להם (שם). חיה בכלל בהמה. דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו (דברים יד) ותפסת בתריה א"ל וצני ויחמו (ב"ק י"ד) וצני (שם).

פירוש הרא"ש

דאמר ערבוביאה דישא. מי שאינו מסרק ראשו ומתקפו מנכיל ולכלו מנאל לדי עוריא שמואל עינוי נפש ויוק משער הראש כדלמריין בפ"ק דבבב בתרא (ל' טו.) שאלמלא שחית מניקות גומתא אהת משחיתא מאור עינוי של אדם: דבא"י. מי שאינו מכבשן בגדיו תמיד מצני לדי שעמומיסא מתוך חסור מדי עשה משועמט: דגופא מתיא לדי שיחני וכיבי. הלמוד יחיד מרוב של הבדים ונאלו: שליא יאמר ירושה היא להם. שלא יאמרו אחרים ירושה היא להם לנביאים. שאלו יאמרו צבורה ירושה היא לנו: שליא יתגדלו על הצבור. מתוך שהם ואנומיסא לומדי תורה ילכו להשתמר על הצבור: לפי שאין מברכין בתורה תחלה. לעסוק בצדרי תורה והעבד זה ואשר צרכנו כשנאלי ללמוד: נשאל לחכמים. דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ וקצתה בקודר מכלי עבר: ונבא. דמניו ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה וגו' את תורתו אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא יגדלו בה: ומגרשיהם יהו לבהמתם ולרבושם ולכל חייטם. כלומר מוס שפחות להשקות בהמתן וכן לנביאים דליכא למימר כלל חייטם לשחית אדם מחשבי להו כהדי בהמתן דמיס הארץין לשחית בהמה אלא ודאי לכניסה קאמר וקרי ליה חייטם משום נשאל דערבוביאה והו כלל דמי אהך עמו וי"מ נפקא ליה מיתמרא ללכל חייטם: איבעיא להו לר' יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה ת"ש א"ר יוסי אין אלו נדרים עינוי נפש: איבעיא להו לר' יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה ת"ש א"ר יוסי אין אלו נדרים עינוי נפש: ודיין מדה"ל למימר ר' יוסי אומר לא יפר אלא ודאי ה"ק ענוי נפש לא היו אלא דברים שבינו לבינה היו:

הוספת

ערבוביאה דישא. שאינו מסרק ראשו תמיד מית לדי עוריא פירוש לדי סימוי עינים: דבא"י. שאינו מכבשן בגדיו תמיד מצני לדי שעמוס: דגופא. שאינו רוחץ מדי: מתיא לדי שיחנא וכיבי. כמדבר מצני יושב אהרן קשה מנכא שחין דשחין יש לו רפואה ושעמוס אין לו רפואה ואם הכי אמר רבי יוסף דכניסה קודמת לתיסא אלא חסלה אין צה זערי טוה האל: וההרו בערבוביאה. פירוש הוהרו כניסה: וההרו בחבורה. שאלמנו מורה צבורה: תלמידי ירושה היא להם. לתלמידי חכמים אפי' אנו וקוקין ללומדיה: וכן שלא יתגדלו על הצבור: שאין מברכין בתורה תחלה. כה"כ משכימם ללמוד מורה שאין מצברין לעסוק בצדרי מורה והעבד זה ואשר צרכנו כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פירשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו צבורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים מתמים על מה אצדה הארץ עד שפרשו הקב"ה צלמו שהו יודע מעמקי הלב שלא היו מצברין צבורה חסלה כלומר שלא היתה חסורה חסובה צענייהם כ"כ שיהא רחוי לצרך עליה שלא היו עוסקין צה לשמה ומתוך כך היו מזולתין צבכרתה והיינו לא הלכו צה כלומר כבונתה ולשמה. אלו דברי הרב חקסי ז"ל והם נאים כראוי לני חסאמר: **טעמא דאבוך לא ידענא.** דלמר כניסתן קודמת לחיי אחרים והא מסבירא ליתא ולהכי צעי קרא מנלן: **אלא לאו כניסה.** וקרי ליה חייטם: **ולענין הלכה קי"ל כרבנן דרחייה וקישוט נדרי עינוי נפש הם ומפר בין לעצמו בין לאחרים דיחיד ורצים הלכה כרבים ועוד דמיתלמא דשמואל משמיה לוי דלקמן כוותיהו שיעא כדפרש עה"ש ב"ד. וזע"ג דלמר רב הונא' כוליה פירקין ר' יוסי היא לן קי"ל כוותיה. אלא הרמב"ם ז"ל פסק מדרב הונא כרבי יוסי**